

Bitidningarna

**FIRAD
I HELA
LANDET**

**EMMA HYLLAR
SAMARBETET I
SIN FÖRENING**

SVERIGES BIDLARES RIKSFÖRBUND
BIODLARNÄ

Joel Svenssons Vaxfabrik

www.joelvax.se | 0431-430055 | info@joelvax.se

SLUNGARE

		PRIS
134LM	Honungsslunga, 4-r Lågnormal, motordriven	5 395 kr
134LDM	Honungsslunga, 4-r Dadant, motordriven	5 495 kr

VAXSMÄLTARE

		PRIS
170C	Vaxsmältare med ånga, 100 L	2 995 kr

PRIS INKL. MOMS

VAXINLÄMNINGEN ÄR ÖPPEN 1/10-19 - 31/3-20

VID INLÄMNING AV VAX

- » Namn och antal kolli på alla säckar
- » Väl emballerat, bitätt
- » Maxvikt / kolli 20 kg

Exempel på namnlapp vid inlämning av vax och ramar

- » Fullständigt namn och adress
- » Telefonnummer
- » E-post
- » Antal kolli

- 4 Biodlarna 100 år
- 6 Året i bigården
- 10 Tvillingkupor
- 13 Svensk honungsförädling firar
- 14 Monica Larsson - entreprenör
- 16 Lilla Biodlarskolan
- 18 Björn Lagerman, Beescanning
- 24 Naturliga cellstorlekar
- 28 Krönika
- 29 Almanackan, vi minns
- 30 Marknaden
- 31 Kontakt
- 32 Bibutiken

Redaktör: Mia Karlsvärd
E-post: mia.karlsvard@biodlarna.se
Ansvarig utgivare: Förbundsordförande
Monica Selling,
E-post: monica.selling@biodlarna.se

Bitidningen ges ut i 12 nummer årligen, varav två nr är dubbelnummer. Tidningen utkommer strax före aktuell månad.

Material- och annonsinformation: Se sidan 31.

Nästa manusstopp: den 1 OKTOBER, alltid en månad före utgivningsdagen.

Tryck: Lenanders Grafiska AB.
Trycks på miljövänligt svenskt papper, G-Print från Arctic Paper, Grycksbo. ISSN 0006-3886

Läs mer på: www.biodlarna.se

Utbildning kräver utbildare

Det är stort sug efter utbildning. Och det är bra nu när mycket händer inom biodlingen samtidigt som bin och biodling är hetare än någonsin. Inte en dag utan media-rapportering om både våra tama bin och andra. Som ledamot i förbundsstyrelse har jag förmånen att få landets samlade nyhetsflöde presenterat i kortversion.

Vi kan glädjas åt detta intresse, men med efterfrågan följer ansvar. De som just genomfört en nybörjarkurs och skaffat sina första bi-samhällen behöver stöd och alla som vill veta mer och kanske funderar på att bli biodlare ska vi vårda. Vi som varit med ett tag behöver också fylla på vårt kunskapsförråd. I fronten för detta arbete finns alla biodlarföreningar som har den direkta kontakten med sina medlemmar.

Ledare för kurser och studiecirklar är engagerade personer i föreningar och distrikt. Jag är själv en sådan ledare och ser på nära håll att det behövs fler, både för den stora efterfrågan och för att det pågår ett generationsskifte även i den här branschen. Att vara ledare för en kurs eller workshop är kul och ger mycket tillbaka. Hur kan vår organisation underlätta rekryteringen till rollen som ledare? Vad behöver du?

Inom förbundet är det vår uppgift att se till att alla led i utbildningskedjan får den bästa support. Det gör vi, men bra kan bli bättre. Utbildningsrådet, där jag själv ingår, har den viktiga uppgiften att stödja förbundets kommittéer att utveckla och distribuera utbildningsmaterial men också att genomföra viss utbildning. Webbutbildningar är numera en vanlig metod att nå många och biodlarna har påbörjat den resan med en utbildning i rationell biodling för den som vill utöka sin biodling. Biodlarnas samarbete med Studieförbundet Vuxenskolan är väl inarbetat. I utbildningsrådet finns en representant från Vuxenskolan, allt för att ligga på framkant och göra det enklare att både ordna, anmäla och genomföra utbildningar.

Våga ta steget, bli cirkelledare!

ANN ELGEMARK
ledamot förbundsstyrelsen
ann.elgemark@biodlarna.se

100-års jubileet av sammanslagningen har firats runt om i vårt avlånga Biodlarland. Här är ett axplock från några distrikt och föreningar.

SKÄNNINGE. Martin Tellström ordförande för Östergötlands biodlardistrikt höll tal i samband med firandet i Skänninge. Östergötlands landshövding Carl Fredrik Graf var inbjuden. Han talade om det viktiga uppdrag som biodlarna har jämte bina. Monica Selling betonade att vi aldrig blir fullärda som biodlare.

Biodlarna 100 år

–Vi är ett förbund som växer. Våra utbildningar har dubblerats de senaste åren. Ta hand om era nybörjare och ta hand om alla era medlemmar, var Monica Selling, Biodlarnas förbundsordförandes budskap i samband med Östgötadistriktets firande på kansliet i Skänninge.

Många föreningar och distrikt har firat jubileet av sammanslagningen. I Kalmar passade man på att märka drottningar samma dag som man också bjöd medlemmarna på tårta. I Gislaved liksom i

Jönköping bjöd man bland annat på föreläsning. I Söderköping passade de på att även fira sin egen förening som är jämgammal med sammanslagningen. De bjöd också allmänheten på honung och många kom för att titta på bina i visningskupan.

MIA KARLSVÄRD

I år firar vi 100 år. Vilka frågor och ämnen tycker du är viktiga att Biodlarna arbetar med i framtiden?

MATS AXELL

– Att vi marknadsför vår svenska honung så vi får bra avsättning för det arbete vi gör. Viktigt att vi framhåller vår fina kvalitet på honungen.

MALIN BJÄRLID

– Att vi informerar och ger kunskap om vikten av att bidra till ökad pollinering. Att förbättra villkoren för alla våra pollinerande insekter.

DAVID RULE

– Att bevara naturen och mångfalden i naturen tycker jag är jätteviktigt.

TURE GÖRANSSON

– Bihälsa. Att praktiskt förmedla kunskap kring bihälsa. Att hitta metoder för att enkelt överföra kunskap mellan oss biodlare. Att öka kompetens och kunskapsnivå.

GISLAVED. Ett 50-tal medlemmar från Gislaveds biodlarförening samlades vid föreningsbigården, Bitorpet utanför Anderstorp, för att fira SBR 100 år. På bilden till vänster veteranerna i föreningen: Mats Schultz, Göte Stigemyr och Sune Malm. Det serverades god mat och en trevlig stämning.

SÖDERKÖPING. Söderköpingsbiodlarförening visade upp sig när det var "Musik o dans på gator o torg" den 15 juni. Många provade på nyslungad honung och tittade på vår visningskupa. Vår förening firar också 100 år.

JÖNKÖPING. Jönköpingsdistriktet firade med ett heldagsprogram med två föreläsare, fika, lunch och tipspromenad. Några små historiska glimtar därutöver. 77 deltagare.

SÖDRA KALMAR. Det var 48 biodlare som träffades på Kalmar naturbruksgymnasium. Distriktet har här en avelsbigård och tipsrundan ledde oss ner till bigården. Besökarna dröjde sig kvar i bigården och såg Erik Olsson märka drottningar. Vi såg också att förrådet vid bigården har blivit målat både invändigt och utvändigt. Distriktets ordförande hälsade alla välkomna när vi återsamlades i skolans största sal. Vi bjöds på kaffe och tårter som dagen till ära var dekorerade med bilder av bin.

Filmen som riksförbundet ordnat visades. Vi kunde dagen till ära se en utställning av gamla biredskap med bland annat halmkupor. Utställningen ordnades av Pia och Lennart båda från Nybro biodlarförening. Till sist delade Pia ut vinster till alla duktiga deltagare av tipsrundan.

ÅRET I BIGÅRDEN

KARINA TOMTLUND

Bina är invintrade och klara och honungen omhändertagen men det finns fortfarande mycket jobb kvar, ett sådant är att ta tag i sin vaxhantering.

En guldatta av vax

Hösten är en bra tid för att smälta ur ramar, men vill man hålla till utomhus får man välja kyliga dagar då bina inte är ute och flyger för det finns få saker som lockar till sig binas intresse mer än denna aktivitet.

Avtäckingsvaxet har vi redan tagit hand om, det gör vi kontinuerligt under sommaren, vi smälter avtäckningsvaxet i vattenbad och silar det genom en nylonstrumpbyxa så det blir helt rent. Den uppvärmda honung vi får ut från avtäckningsvaxet kallar vi "svarthonung" och den är väldigt uppskattad av mjödbryggare. I Bitidningen nummer 10 år 2017 skrev jag utförligt hur vi tar vara på vårt avtäckningsvax.

Min ambition är att få till ett eget krets-

lopp på vaxet i vår biodling och förut-sättningarna för det finns sedan förra året då vår biodlarförening, Bro-Håbo biodlarförening, sökte och fick LE-ADER-pengar för att köpa in diverse utrustning för vaxhantering. Vi fick bidrag till att köpa dels en ångvaxsmältare och även en gjutform för att gjuta vaxmellanväggar med tillhörande vaxgryta. Vi anordnade workshops för att lära medlemmarna att använda utrustningen och just ångvaxsmältaren som man smälter ramarna i är snabb och enkel att använda och säsongen för vaxsmältningen är lång så det finns gott om tid för de som vill att låna ångvaxsmältaren.

I och med detta blir den i många tycke besvärliga vaxhanteringen mycket min-

dre besvärlig. Självt är jag väldigt förtjust i denna smidiga apparat, som har en kapacitet som räcker väl till vår biodling.

Det är alltid en fröjd att smälta ur vax ur ramar. Att från de svarta fula yngelramarna få se det rena vaxet rinna ut och bilda en kompakt klargul vaxklump som doftar underbart. Vi låter det rinna direkt i en gammal biforhink och det är då tillräckligt rent för att säljas direkt i klump till en vaxfabrikant. Om vi vill använda det till att gjuta egna vaxmellanväggar får de genomgå ännu en process då vi lägger de vaxklumpar som ska bli rena i ett stycke odlingsväv och sedan smälter det i vattenbad, när allt vax har smält drar man upp väven och kvar i byttan finns det rena vaxet redo att tappas upp i lagom stora formar.

En vaxtacka är guld värd.

Vi anordnade workshops för att lära medlemmarna att använda utrustningen.

Ramarna skrapas medans den Norska buhunden Bella gärna provsmakar det som ramlar bredvid.

Finsilning i fiberduk för att få vaxet riktigt rent.

Ramarna borstas rena i det varma soda-vattnet.

Finsilade vaxet gjuts till nya mellanväggar.

När vi tar ut ramarna ur ångvaxsmäl-taren så skrapas de av med en kupkniv direkt när de fortfarande är varma. Då finns det lite svart klet kvar på dem och då är nästa steg att sodatvätta. Vi kokar upp vatten i 2 pannmurar. I den ena tillsätter vi kaustiksoda och i den andra är det bara vatten. Kaustiksoda är en stark bas och därmed en frätande kemikalie så det är viktigt att man skyddar sin hud och framförallt sina ögon från kontakt med ämnet. Vi skrubbar ramarna med en diskborste i först kaustiksodan och sedan i det heta vattnet. Sedan blir det en sista sköljning i kallt vatten innan ramarna läggs på tork.

Efter att ramarna legat ute några dagar har vi börjat ta in dem i huset för att de ska bli riktigt torra. Där får de ligga och se snygga ut tills vi åstadkommer att smälta in nya vaxmellanväggar. Förhopp-

De tvättade och sköljda ramarna torkar. Det är inte bara snyggt -det doftar gott också!

ningsvis har vi hunnit med det innan nästa biodlingssäsong börjar.

Vaxmellanväggar gjuter vi i första hand av avtäckningsvaxet, det är det renaste vaxet och visst blir det en och annan salva av det men resten vill jag gärna ge tillbaka till bina. Vaxet smälts i vaxgrytan och sedan gjuter vi mellanväggar i den vattenkylda vaxgjutformen. Det är inte helt enkelt och det behövs ganska mycket övning för att få ett bra resultat och denna vinter ska vi finslipa tekniken.

Som slutord denna månad vill jag än en gång lägga fokus på att vi måste vara rädda om vårt svenska vax. Vi har förhållandevis rent och oförfalskat bivax i Sverige jämfört med hur det ser ut i många andra länder men det kommer då och då in förfalskat vax och bebländar sig med vårt vax. Det är en omöjlighet för bivax-

fabrikanterna att analysera alla partier av vax som lämnas in till dem, dåligt vax kommer in i systemet och försämrar vårt vax.

Prata om vax med andra biodlare och nybörjare så alla förstår att köper man vax på nätet från andra sidan jordklotet så är det stor sannolikhet att det inte är äkta bivax som man får. Import av okontrollerat vax förstör i slutändan för alla svenska biodlare. Det kan komma in vax med både förbjudna kemikalier och paraffin.

Det är heller ingen garanti att ett vax som har legat i ett uthus i 50 år är ett bra vax bara för att det inte har rester av apistan, det kan i värsta fall innehålla rester av både DDT och malmedel som idag är förbjudna.

KARINA TOMTLUND

Töreboda Vax

Hos oss kan du
välja cellstorlekar
4,9 5,1 och 5,3 mm
och drönarvax

Ange cellstorlek vid beställning!
Saknas uppgift levereras 5,1 mm.

Vi rensar varje parti för sig

Märk med namn, adress, tel nr och
kolliantal. Ska vi kassera några ramar efter
rensningen? Skriv "eldas" på kollit.

Särbehandling

Många biodlare vill ej ha Apistan eller
thymolrester (t ex från Apiguard) i sitt vax.
Därför särbehandlar vi ditt vax om du skriver
ett intyg med namn, adress och tel nr
och märker dina kollin med
"SÄRBEHANDLAS".

Öppet: Mån-fre 9-16

Lunch: 12:30-13:30

VAX KÖPES!

Våra återförsäljare och depåer
hittar du på:
www.biredskapsfabriken.se

Inlämning av
ramar och vax
1 okt - 31 mars

Vaxet ursmält, ramen desinficerad

Vi har även FÖRENINGSPRIS på vaxhantering

VAXKAKOR
Egen
tillverkning

**Tänk på att ta
vara på vaxet!**

KRAV-godkänt
renseri

Allt för biodlaren
Stor som liten

MS Biredskapsfabriken AB

Töreboda

info@biredskapsfabriken.se

Sedan 1941

www.biredskapsfabriken.se

Av Biodlare För Biodlare

Nyhet!

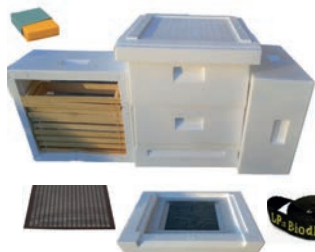
**Heldräkt Ventilerad
Sandfärgad**

En ventilerad lättviktsdräkt designad för
att vara bekvämare i värmen samtidigt
som den är tålig. Swienty kvalité!
Massa fördelar med denna heldräkt!
Se www.lpsbiodling.se för mer info!

CE-certifiering i CE II ✓

LP:s Biodling AB

**Kuppaket LN Tak Botten 2 sarg med
ram 20 spikade och trådade ramar,
rem, täckplast**

**Nackakupan
Olika varianter av kuppaket
finns att beställa**

Bifor i palltank eller hink!
Se samtliga priser på www.lpsbiodling.se

Det självklara valet för biodlare i Sverige

• Service • Kvalitet • Kunskap • Omtanke

www.lpsbiodling.se

[instagram.com/lpsbiodling](https://www.instagram.com/lpsbiodling)

[facebook.com/lpsbiodling](https://www.facebook.com/lpsbiodling)

ANDERS BERG

Prydlig bigård med tvillingkupor. Det var en fröjd för ögat att se bigården, allt var välskött och i ordning.

Tvillingkupa för den sparsamma

Biodlare som inte var intresserad av vandringsbiodling höll sig till stationära och ganska tunga bihus.

På sina håll behövde man inte bedriva vandringsbiodling. Man hade tur att ha sina bin i en trakt där de flesta dragväxterna fanns och därmed behövdes inte bina flyttas.

Tråg- och uppstaplingskupor med ytterhus utvecklades med åren med

lösa bottnar och yngelrum. En del biodlare kom på att förbilligande av anläggningskostnaden per samhälle var att tillverka tvillingkupor. Dessa kupor tillverkades både som trågekupa och uppstaplingskupa.

Samhällena är placerade intill varandra och på så sätt under vintern ömsesidigt värmer varandra, kan övervintringen bli bättre än i enkelkupor. Men systemet har också sina nackdelar, man har vissa

svårigheter att komma åt samhällena från alla sidor, och materielen blir tung och jämförelsevis svårhanterlig. Tvillingkupor finns kvar i en del äldre bigårdar. Tveksamt om den nya generationens biodlare startar med tvillingkupor. Men det råder ingen tvekan att bihusen pryder en trädgård och står stadigt på sin plats.

ANDERS BERG

Biodlingskonferens i Karlstad

Lördagen den 26 oktober 2019

Alla är välkomna men programmet riktar sig främst till biodlare, som har minst ett par års erfarenhet. Konferensen finansieras av EU-medel genom det Nationella programmet för Biodlingssektorn och är gratis för deltagarna, som själva betalar för förmiddagsfika, lunch och eftermiddagsfika. Medlemmar i Värmlands Biodlardistrikt betalar 100 kr i bindande anmälningsavgift och övriga betalar 250 kr (självkostnadspris). Du som är i behov av specialkost anger detta vid anmälan. Föreläsningarna är ca 40 - 50 minuter långa, därefter finns det tid för frågor och diskussioner. Begränsat antal platser, boka därför direkt ditt deltagande!

Tid: 9.15-16.00

Plats: Scandic Klarälven,
Sandbäcksgatan 6, Karlstad

Anmälan: Senast tors, 17 oktober
till Studieförbundet Vuxenskolan,
charlotte.jarebro@sv.se,
telefon: 054 - 4020141 eller
010 - 4901100.

Program

Tid	Ämne	Föreläsare
Kl 9.15	Fika och mingel	
Kl 10.00	Föreskrifterna/Bihälsa	Björn Dahlbäck
Kl 11.00	Bensträckare/mingel	
Kl 11.30	Utbildning/Näringsbiodling	Lennart Johansson
Kl 12.30	Lunch	
Kl 13.30	Honungshantering	Ingmar Wahlström
Kl 14.30	Fika	
Kl 15.00	Kommunikation/Sociala medier	Monica Selling

Biodlingskonferens i Vänersborg

Söndagen den 27 oktober 2019

Alla är välkomna men programmet riktar sig främst till biodlare, som har minst ett par års erfarenhet. Konferensen finansieras av EU-medel genom det Nationella programmet för Biodlingssektorn och är gratis för deltagarna, som själva betalar för förmiddagsfika, lunch och eftermiddagsfika, till en kostnad av 270 kr, som betalas till Studieförbundet Vuxenskolan, Bankgiro 473 - 4414. Märk betalningen med "Föreläsning Biodlingskonferens". Kom ihåg att ange avsändare när du betalar. Du som är i behov av specialkost anger detta vid anmälan. Föreläsningarna är ca 40 - 50 minuter långa, därefter finns det tid för frågor och diskussioner. Begränsat antal platser, boka därför direkt ditt deltagande!

Tid: 9.15-16.00

Plats: Quality Hotel,
Nabbensberg, Vänersborg.

Anmälan: Senast torsdagen 17
oktober till Studieförbundet
Vuxenskolan, vregion@sv.se
eller via telefon 0522-65 33 33.

Program

Tid	Ämne	Föreläsare
Kl 9.15	Fika och mingel	
Kl 10.00	Föreskrifterna/Bihälsa	Björn Dahlbäck
Kl 11.00	Bensträckare/mingel	
Kl 11.30	Utbildning/Näringsbiodling	Lennart Johansson
Kl 12.30	Lunch	
Kl 13.30	Honungshantering	Ingmar Wahlström
Kl 14.30	Fika	
Kl 15.00	Kommunikation/Sociala medier	Mia Karlsvärd

START I HÖST FÖR UTBILDNING

Nu börjar vi närma oss startskottet för utbildning i rationell biodling som vi valt att kalla "Från kupor i trädgården till småskalig näringsbiodlare"

Utbildningen vänder sig till de biodlare som vill växa och utöka antalet samhällen till ca 20 stycken och uppåt, men det finns mycket matnyttigt även för den med småskalig biodling.

Vi genomförde ett "provskott" med utbildningssamordnarna i mitten på juni med gott resultat. Efter det har vi finslipat på materialet.

Gruppen som jobbat med materialet är Bo Malmsten, Leo de Geer, Nils Reppen och jag själv.

Jag berättade kort om utbildningen i juli-augusti-numret av Bitidningen och har fått ett positivt gensvar och flera har redan visat intresse.

Vi har i skrivande stund inte bestämt datum för kursen som kommer att genomföras webb-sänd eller en kombination av deltagare på plats och webb-sändning. Kursstart blir någon gång i slutet av oktober- början av november.

Vi utannonserar kursen på vår hemsida och meddelar dem som redan anmält intresse.

Några av rubrikerna i kursen är ekonomi, logistik, material, planering, avel, avläggare och invintring.

LENNART JOHANSSON,

EMMA MEDLEM NUMMER 15.000

–Vad roligt, svarar Emma Wärme när hon får veta att hon är Biodlarnas 15 000:e medlem.

–Jag gick kursen i vinter och nu i våras skaffade jag ett samhälle, berättar Emma Wärme, Klabböle, Västerbotten när Bitidningen når henne via telefonen.

Samhället köpte hon av Åke Johansson från Tavelnsjö. Hennes bin är Nordiska bin och hon berättar att det var riktigt roligt att få skörda sin första honung. –Åke är som en mentor för mig. Han ringer både nu och då och pratar om bina.

Varför blev du biodlare?

–Det är nog för att jag brinner för trädgård. Pollineringen är viktig. Ju fler bin desto bättre skörd, säger Emma Wärme.

–Min bi-drottning dog i slutet av augusti månad just innan jag skulle invintra. Då fick jag superbra hjälp av biodlarföreningen att ordna fram en ny. Åke Jonsson i Tavelnsjö var med och hjälpte mig med den nya drottningen. Jag är jättetacksam över en sån bra förening som hjälper varandra. Jag hoppas att även jag kan vara till hjälp i framtiden till alla biodlarvänner och dela med mig av de erfarenheter och kunskaper jag har, säger Emma Wärme Biodlarnas 15000:e medlem.

MIA KARLSVÄRD

KULTURKVÄLL OM BIN OCH HONUNG

I november arrangerar Örebro biodlardistrikt i samarbete med Närke's biodlarförening, Studieförbundet Vuxenskolan och Örebro län en inspirationskväll om bin och honung.

Vilka riktar sig arrangemanget till?

–Det vänder sig till alla som hört talas om binas problem, som vill förstå och engagera sig, berättar Pierre Berhin, ordförande Södra Närke's biodlarförening.

Hur fick ni idén till detta?

–Artiklar om insektsdöd, våra egna erfarenheter och upplevelser som biodlare. Monokultur och hur det påverkar våra bin, vår process om detta inom vår förening och vårt engagemang till att göra något åt saken.

Varför ordnar ni en sådan träff?

–Tanken är att skapa något trevligt runt vår informationsförmedling och våra föreläsning. Något som skapar en känsla och bidrar till inspiration. Vi har valt kocken med omsorg. Det blir stjärnkocken Niklas Edgren, Egastronomi som skapat något utom det vanliga med honung som tema, säger Pierre Berhin. Mer information om arrangemanget finns på Södra Närke's biodlarförenings hemsida.

TV-TIPS OM BIN

Just nu visar Kunskapskanalen, (UR) Sveriges television en serie i sju avsnitt om bin. Serien heter "Våra älskade bin."

Första avsnittet heter "Honung till varje pris". Bina spelar en stor roll i människors liv runt om i världen. I Ryssland och i Indonesien riskerar männen sina liv när de klättrar upp i de höga träden för att skörda honung. Kan man läsa i TV tablån. En fransk serie från 2018.

Förädling firade femtio

–Detta är det största som hänt på Svensk honungsförädling på femtio år, säger Anders Lindahl, ägare och VD i samband med jubileumsfirandet.

Till kalaset i Mantorp räknade arrangörerna med att över 400 personer kom.

–Roligt att det finns ett så stort företag som tar hand om våra medlemmars honung, säger Björn Dahlbäck, ledamot i Biodlarnas förbundsstyrelse.

Tillsammans med Ingmar Wahlström, vice ordförande och Monica Selling, ordförande, Biodlarna var han på plats för att gratulera Svensk honungsförädling.

–Konceptet håller. Det som skapades 1969 av förbundet. Jag önskar dem all lycka till framöver, säger Monica Selling strax innan hon går upp på scenen och håller sitt gratulationstal.

I de stora lagerlokalerna bjöds det på tal, underhållning och föreläsningar.

–Det har varit mycket möda och stora kostnader. Nu är vi en av norra Europas modernaste anläggningar. Vi har aldrig varit så på topp som anläggningen är nu, säger Anders Lindahl.

MIA KARLSVÄRD

Lagret var denna dagen välfyllt med både honung och firande deltagare.

Jag är övertygad om att den här anläggningen kommer ha en ledande plats på marknaden, säger Anders Lindahl, ägare och VD för Svensk honungsförädling,

Christine Friberg, Krister Linnell, Lars Nollerger och Stig Hansson välkomnade alla gäster till Mantorp.

Senaste produkten är en ny förpackning. –Vi lanserar den nu i oktober på den norska och svenska marknaden, berättar Anders Lindahl.

Monica Selling, Biodlarnas förbundsordförande gratulerar Svensk honungsförädlings via Richard Johansson, verksamhetsansvarig, Svensk honungsförädling.

Skolan var min väg till entreprenör

Monica Larsson har 800 parningskassetter som används för att producera parade drottningar till försäljning och egen biodling.

På trappan intill stenhuset står Monica Larsson beredd att ta på sig arbets-skorna. Inne i huset sitter man och barn och avslutar lunchen. Monica Larsson är en av flera egenföretagande biodlare som gått den tvååriga yrkesutbildningen för biodlare som nu läggs ner.

Hur länge har du varit biodlare?

– 10 år, jag tog examen från skolan 2011. Utbildningen var på distans. Hälften teori och hälften praktik och pågick i två år, berättar Monica Larsson.

Var du biodlare sedan tidigare, innan du gick skolan?

– Egentligen inte. Min far hade bin i Rumänien. Jag hade ett par bikupor innan jag kom in på skolan.

Vad har utbildningen betytt för dig?

– Mycket. Kunskap, företagande. Hur man tar steget vidare från hobby-verksamhet till att bli en entreprenör.

Var skolans upplägg bra?

Utan utbildningen hade jag aldrig varit där jag är idag.

Hur ser din verksamhet ut idag?

–Jag har under det senaste året vuxit till att ombesörja 300 bisamhällen i min honungsproduktion. Förutom honung har jag specialiserat mig på drottningodling. Inom företaget har vi också en pollineringsstjänst med 90 bisamhällen. Det är en väldigt viktig del för vårt kretslopp, bin och pollinering, säger hon.

Samarbetar du med andra biodlare?

–Ja, samarbete är viktigt i mitt företagande. Att ta hjälp av andra biodlare, utan samarbete är det lätt att verksamheten brister.

När Bitidningen hälsar på är det högsäsong för drottningodling.

–Med den extrahjälp jag har så här års är det görbart att hinna med. Likadant när det är dags för att skatta honungen.

Kan du försörja dig på din verksamhet?

Ja, både jag och min man är nu aktiva i företaget, förutom hans tjänst som lantmästare.

Monica och hennes man har två små barn. De är tio respektive fyra år.

–Det krävs rutiner. Jag jobbar fram till 16.00 på vardagarna. Familjerutinerna är viktiga. Barnen ska till skolan och jag vill umgås med mina barn.

När pratar ni jobb du och din man?

–Verksamhetsplaneringen för företaget, när, var och hur, sker ofta vid läggdags, säger Monica och skrattar.

Man är aldrig fri från jobbet som egenföretagare på en gård. Det finns ingen dörr att stänga eller ett jobb att gå ifrån. Därför är rutiner och planering extra viktigt.

Nu lägger man ner utbildningen, vad tycker du om det?

–Det är ansvarslost av myndigheten att ge avslag. Det är mycket synd att vi inte får fortsätta. Jag är lärare i kursen för drottningodling på skolan. Vi har flera som hört av sig, som är intresserade av att gå utbildningen. Det finns högre utbildningar i andra ämnen varför inte i biodling? De har heller inte tagit någon som helst hänsyn till biodlingssäsongen i sin uppföljning, säger Monica Larsson.

Hon ser också andra värden.

–Lantbrukarna är beroende av pollinering och därför är de också beroende av att det finns yrkesbiodlare som kan försörja dem med pollineringsstjänster. Att lägga ner utbildningen påverkar alla led i jordbruket, menar Monica Larsson.

Vad ser du som nästa mål i din verksamhet?

–Jag är entreprenör, jag nöjer mig inte med att mitt företag står still. Jag tänker växa från mina 300 till 500 bisamhällen och se på möjligheten till export. Det finns hur mycket som helst att utveckla.

MIA KARLSVÄRD

Vad är ditt råd till andra biodlare som vill driva företag? Att skaffa sig kunskap, säger Monica Larsson.

AVSLAG IGEN

Vi har nu fått avslag på vår ansökan två år i rad från Myndigheten för yrkeshögskolan, det gör att vi ej kan fortsätta vår utbildning för yrkesbiodlare, säger Bo-Göran Nilsson, utbildare på skolan.

Yrkeshögskolan för biodling upphör efter 13 år.

– Klassen som går ut nu i november blir den sista, säger Bo-Göran Nilsson.

Finns det någon annan yrkesskola för biodlare?

– Det finns ingen annan sammanhängande utbildning för att bli yrkesbiodlare. Det som återstår nu är de kurser som Biodlingsföretagarna och Biodlarna tillhandahåller.

Behövs det en yrkeshögskola för biodling?

– Det är definitivt nödvändigt med en kvalificerad yrkesutbildning. Målet har varit att vi ska få nya yrkesbiodlare med nödvändig kompetens, så att de får en bra möjlighet att lyckas, säger Bo-Göran Nilsson.

I beslutet som Myndigheten för yrkeshögskolan har tagit kan man läsa att utbildningen uppfyller de grundläggande förutsättningarna för att ingå i en yrkeshögskola men att utbildningen inte prioriteras på grund av konkurrens om statsbidrag.

– Vi har också konstaterat att andelen som försörjer sig som biodlare sex månader efter examen är låg, berättar Maria Johansson utbildningshandläggare på enheten för analys och ansökan på Myndigheten för yrkeshögskolan.

Utbildningen avslutas i november och Biåret börjar först knappt ett halvår efter utbildningen. Tar inte myndigheten hänsyn till detta?

– Vi följer den ordning som vi har för alla utbildningar, säger Maria Johansson.

Borde inte staten ta större ansvar för en yrkesutbildning för biodlare?

– Det är något som jag inte kan svara på som utbildningshandläggare. Det är klart att det är viktigt att det finns biodlare för att främja vår mångfald i naturen, säger Maria Johansson.

LILLA BIODLARSKOLAN

Lilla Biodlarskolan ska få fler barn att ha ett roligt sommarlov. Att stimulera deras kunskaper om naturen och ekologiska tillvaro. Vi vill praktiskt introducera ungdomar att lära sig binas roll som pollinatörer och vad biodlare gör för att ta hand om honungsbin.

Succé för Lilla Biodlar- skolan

TEXT: ZAHER EL-SHAMI, Hisingens Biodlarförening

Sedan 2016 har Göteborgs Stad ordnat sommarlovsaktiviteter genom "Sommarlovssatsningen". Den avser att främja barns personliga utveckling under lovet och samtidigt ge en roliga upplevelser.

Grundaren av Beepartners och Bi Kompaniet Andrés Amaya, Hisingens biodlareförening och Lundby stadsdelsförvaltning – kultur och fritid, är de som tillsammans startade upp Lilla Biodlarskolan. Både för att få fler barn att ha ett roligt sommarlov, men också för att stimulera deras kunskaper om naturen och ekologiska tillvaron.

Idén om att skapa Lilla Biodlarskolan hade Andrés fått efter att en av hans barn kom hem från skolan en dag och berättat

om hur klassen genomförde ett skolbesök hos en matgrossist, där eleverna praktiskt fick lära sig om recycling och återvinning. Det tog inte länge för Andrés att tänka på att det skulle vara givande för grupper av barn att lära sig om honungsbin och biodling på samma sätt.

Lilla biodlarskolan är en gratis aktivitet för alla intresserade 9-12 åringar som anmäler sig genom Hisingens biodlareförenings hemsida. Det faktum att aktiviteten är gratis gör att alla familjer kan delta oavsett ekonomiska förutsättningar. Satsningen syftar också till att vara ett tillfälle för nya möten mellan barn med olika bakgrund. Vid slutet av juni det här året var det i senaste undervisningsgruppen inte mindre än tjugo två ungdomar.

Varje tillfälle varar i fyra timmar vilket kan uppfattas som en lång tid, särskilt för barn i åldersgruppen som aktiviteten riktar sig till. Med både teoretiska och praktiska inslag som barnen kan ta del av visar det sig att deras naturliga nyfikenhet och tålamod får tiden att gå fort, utan att de tappar intresse.

Aktiviteten börjar med att alla samlas vid bigården som tillhör Hisingens biodlareförening på Ljungängsbacken, med föreningens lokaler intill. En översiktlig introduktion om dagens aktiviteter framförs.

Sedan övergår genomgången att handla om hur viktiga honungsbin och andra pollinerande insekter har i naturen, och för oss människor som delar tillvaron med dem. Vidare tittar barnen på filmer

Lilla Biodlarskolan har sedan starten 2016 fått stöd från Hisingens bidolförening. Sommarlovsaktiviteten är gratis och riktar sig till barn i åldrarna 9-12 år. Bilder från Beepartners.

och bilder av bin. Sedan går vi igenom det praktiska kring hur biodlare sköter honungshantering, vi visar verktyg och de redskap som används när man hantlar bin.

Efter den teoretiska och praktiska delen i biodlarskolans lokaler är det dags för fika för att ta igen sig en stund. Sedan är det dags för dem att sätta på skyddsutrustningen som lånas ut av föreningen. När alla klätt i sig biodlarrollen är det dags att besöka bigården, för att titta direkt på bina och se hur de lever i sina bikupor. Ramar tas ut försiktigt för att deltagarna ska kunna titta nära på hur bina sköter yngel, pollen och honung i bikuporna. Särskilt intresse är det för de flesta barn att försöka

hitta drottningen. Ett roligt moment där alla jublar när de upptäcker henne.

När alla har fått observera i verklighet det som de tidigare bara har sett på bilder och film, får alla ett diplom, en barnbok om biodling som Andrés själv har skrivit och en burk med honung som direkt har producerats av bina på bigården. Barnen kan därmed smaka på det som de precis har åskådat i kupan och förstå hur hela ekologiska kretsloppet fungerar när den hanteras på ett genomtänkt och hållbar sätt.

Vi hoppas på att vi får ännu fler intresserade i framtiden, eftersom de sista fyra åren har visat att Lilla Biodlarskolan har varit ett oerhört lyckat projekt.

BEESCANNING

När Björn skriver detta för Bitidningen möter han världens biodlare på Apimondia i Montreal. Han är där för att berätta om appen BeeScanning. -Här skapas många möten för att hjälpa våra bin på global nivå, säger Björn.

Björn Lagerman berättar om Beescanning och framtidsplanerna.

Ny teknik ger ny kunskap

BeeScanning är en app som gör det möjligt för biodlare att mäta angreppsgraden av kvalstren med kameran i mobiltelefonen. Appen använder Artificiell intelligens, AI, för att hitta objekt i bilderna.

Världens bin lider av många stressfaktorer som gör att miljontals bisamhällen dör varje år. Varroa är en av de viktigaste. Om man inte upptäcker och behandlar i tid går samhället under 2-3 år efter första infestationen. Man måste undersöka sina bin före och efter att skattlådorna satts på/tagits av för att besluta om behandling.

BeeScanning har fått många utmärkelser, bland annat tog appen hem segern i Sverigefinalen för VentureCup. Av databasen spinoff.com har BeeScanning rankats bland de 100 bästa bland 5000 vetenskapsbaserade innovationer, globalt. I

tävlingen Green Challenge nominerades projektet till top 25 av 1167 i hela världen. Projektet har fått 12 utmärkelser i Sverige och internationellt. Media från hela världen uppmärksammar BeeScanning med artiklar och reportage. Biodling är hett och kombinationen hightech möter lowtech skapar intresse.

Redan hösten 2017 kunde appen hitta varroa i bilder. Beescanning bygger världens största databas med bilder av bin. Där finns nu 20 000 bilder från hela världen och ökar ständigt. När användarna, nu 4 000, tar bilder, laddas de upp till projektets databas och blir synliga online i "Tagger". Där kan de granskas och resultatet från AI-analysen kan värderas och användas för ytterligare träning och förbättring av AI prestanda. Hela strukturen är självförstärkande och bygger en positiv spiral.

Projektet är helt finansierat fram till

-Beescanning har ambitionen att skapa ett kunskapscenter för bin och pollinering baserat på AI-teknologin - "The Swarm". Tanken är att göra det i anslutning till Örebro Universitet, berättar Björn Lagerman.

2021 så att utvecklingsarbetet med nya AI-modeller, ny App-design, videoanalyser kan fortgå.

Med hjälp av appen i mobiltelefonen fotograferar biodlaren ramarna. Två till tre ramor per kupa fotograferas på ett avstånd av 20 cm. Upp till 30 bilder kan tas från ett samhälle. Bilderna skickas till en server som analyserar 1000 bilder i sekunden. AI letar efter objekt i bilderna och räknar sedan hur många bin som finns och därefter beräknas hur många % varroa det är.

Resultatet innehåller angreppsgraden för samhället och förslag på lämplig åtgärd. Biodlaren kan se vad som hittats i bilderna och rapportera eventuella fel för att hjälpa AI att bli bättre. Analyserna görs med avancerad bildanalys liknande den som används för ansiktigenkänning och självkörande bilar.

Målet med BeeScanning är att hitta friskare bin och hjälpa biodlarna att hjälpa bina. Vi behöver bina och bina behöver oss. FOTO: Pixaby.

Mjukvaran, AI-tekniken (artificiell intelligens) kallas neurala nätverk och påminner i sin funktion om hur hjärnan arbetar. Genom att tala om hur en bild med bin och kvalster ser ut lär sig programmet att leta efter det. Pekar programmet ut en felaktig bild, meddelar man programmet detta och programmet lär om. På så sätt lär det sig och blir bättre. Detta är artificiell intelligens som kan utnyttjas på ett praktiskt sätt. Man kan likna det med hur ett barn lär sig tala, man upprepar och belönar tills det blir rätt och egentligen vet ingen, knappt, hur det egentligen fungerar.

Genom att fotografera bina vid olika tillfällen kan man lära sig att tolka olikheter. 2016 började vi fotografera bin på yngelramar och när vi sedan studerade bilderna upptäcktes varroa som inte syntes på rörliga bina i kupan. Att analysera en bild manuellt kunde ta 10-15 mi-

nuter. Tanken kom att använda bildanalys liknande hita röda ögon som hjälp.

Under 2016 genomfördes en pilotstudie för att undersöka om det fanns ett samband mellan de kvalster som sågs på fotona och den totala mängden kvalster i kupan. Det visade sig att det fanns ett samband och därmed möjlighet att utveckla en metod. I studien jämfördes fotoanalysen med två andra metoder: T-sprit och behandling med Apistan.

Kontakt togs med flera app-utvecklare världen över. Många fann idén intressant, men kunde inte genomföra det i praktiken. Till sist visade det sig att den spetskompetens som krävdes fanns hos ett företag i Enköping.

En innovationsgrupp med åtta personer sattes ihop. Denna grupp sökte pengar inom Europeiska innovationsprogrammet (EIP) för att kunna utveckla appen och mjukvaran med neurala nät-

verk. Under 2017 beviljades de 3,5 miljoner kronor. Till projektet kopplades även en referensgrupp med forskare från universitet i Sverige och USA. Projektet engagerar världens ledande biodlare och forskare inom biodling och AI-utveckling.

En kampanj startades på internetplattformen Kickstarter. Nyttan av projektet förklarades i en video. Biodlare i hela världen uppmanades att stötta projektet. För att träna ett neuralt nätverk behövs det en stor mängd data. För att få in den stora mängden bilder som behövdes för att förbättra mjukvaran uppmanades biodlare från hela världen att skicka in bilder på sina bin. Ju fler bilder som kom in ju mer exakt kunde verktyget bli.

Projektet har fått stor uppmärksamhet i teknikretsar världen över. Appen BeeScanning har nu 4 000 användare.

BJÖRN LAGERMAN

HONUNG OCH SMAK

Jag har alltid tyckt om honung. När österrikiska biodlarförbundet frågade efter en sensorikkurs för elva år sedan, stod det klart att jag gärna ville ägna mig mer åt detta livsmedel. Ju mer jag arbetade med det, desto mer blev jag medveten om vilken enorm potential honung har, säger Eva Derndorfer.

Honung har många kulinariska sidor

Eva Derndorfer är näringsforskare och har eget konsultföretag som specialist inom området livsmedelssensorik. En av hennes favoritprodukter är honung. Hon erbjuder kurser i sensorik och har skrivit många fackböcker.

– Samtidigt såg jag att inte så många konsumenter kände till den sensoriska och kulinariska mångfalden hos honung. Det gäller även hälsoaspekten, där jämförs honung alltid bara med socker. Jag började alltså utveckla recept med honung tillsammans med min medförfattare Elisabeth Fischer, recept som återspeglar honungens många olika aspekter. Vi gjorde en bok av det som visserligen heter "Honig. Das

Kochbuch" (Honungskokboken), men som innehåller mycket mer än så. Det är en kokbok, fackbok (sensorik, hälsa, ...), en bild- och historiebok om biodlare och en hyllning till honungen.

Hur kan man förbättra sin sensoriska förmåga?

– Det börjar med att man tar sig tid. Att smaka innebär att koncentrera sig på produkten honung, att titta på honungen och dra in doften, inte bara ta den i munnen. Att fundera över vad honungen luktar och smakar. Känna hur den känns i munnen. Jämföra flera olika sorters honung med varandra – då märks skillnaderna tydligare. Det kan vara en jämförelse mellan honungssorter eller honung från olika regioner. Jag

rekommenderar att alltid göra anteckningar. Om man skriver ner vad man känner för dofter eller smaker, då fokuserar man bättre och lägger märke till mer. Det finns specialiserade receptorer för doft och smak i näsan och munnen. Det går inte att träna dem – men det som går att träna är det sensoriska minnet, det vill säga att kunna känna igen dofter från honungen. Det går även att förbättra provsmakningstekniken: Inte bara lukta, utan verkligen dra in doften. Fördela honungen i munnen, inte svälja den direkt. Allt detta förbättrar den sensoriska förmågan betydligt. Alla kan inte bli lika bra på det, men alla kan bli bättre.

Känner du skillnad i smak mellan ekologisk och konventionell honung? Påverkas honungen av biodlingsmetoderna och i så fall hur?

– Frågan om sensoriska skillnader mellan ekologiskt och konventionellt ställs om många livsmedel, men det är svårt att bevisa något. Det finns ju inte två honungssorter som är lika för övrigt och inte "bara" skiljer sig åt genom ekologiskt/konventionellt. Jag anser ändå att ekologiskt är bättre, oberoende av sensoriska aspekter.

– Min personliga favorit är blomhonung med gran. Underbar karamellfärg, trätoner i doften, nästan som en vintunna i trä. Den har smak av malt, eterisk-hartsartad, men även en aning fruktig. En fin blandning. Kastanjonhonungen är dadelbrun med geléartad konsistens. Den smakar som malt, kaffe och lite nötaktigt. En relativt bitter honung.

Hur ser du på hälsoaspekterna hos honung? När kan socker ersättas med honung?

– Som redan nämnts, anser jag att det är mycket enkelspårigt att bara betrakta honung utifrån sin sockerhalt. Det gör inte honungen rättvisa. Medan socker verkligen bara består av socker – sackaros – innehåller honung inte bara ett spektrum av olika sockerarter, utan framför allt en lång rad andra substanser. Dessa finns i mycket låga koncentrationer, men dos ska inte förväxlas med effekt. Framför allt

tycker jag att honungens antioxidativa effekter bör nämnas: Som tumregel gäller att ju mörkare honung, desto starkare antioxidativ effekt. Denna effekt kvarstår även vid matlagning med honung, åtminstone delvis. På vintern, den klassiska förkylningstiden, är den antibiotiska effekten till hjälp. På våren lider många av pollenallergi. Här kan pollen som man får i sig från traktens honung bidra till hyposensibilisering. Och slutligen finns det indikationer på att honung är bra för magen. Bakterien *Helicobacter Pylori*, som ofta ligger bakom gastritis (magkatarr), verkar vara känslig för honung.

Vad ska man tänka på vid matlagning med honung Hur kommer aromämnen bäst till sin rätt?

– Egentligen bör man ju inte värma upp den, eftersom de hälsosamma beståndsdelarna då går förlorade. Vid matlagning med honung kommer den kulinariska aspekten i första hand. Men det stämmer inte att alla hälsosamma beståndsdelar försvinner. Se ovan om antioxidativ effekt. Dessutom har honung så många aromämnen att det söta hållet att sötman i mat ofta känns intensivare än om socker används. Det räcker alltså ofta med mindre honung i jämförelse med socker.

– Vi har i vår bok inte bara använt honung som sötningsmedel, utan även som krydda. Någon sked honung kan användas som krydda i maträtter, för att avrunda och förfina. Det fungerar mycket bra i salladsdressing, lika bra går det att smaksätta kalla och varma soppor med honung, och under den varma årstiden är det gott med en kall avokadocitron-yoghurtsoppa! Till en orientalisk tomatsoppa har vi gjort honungs-kanelkrutonger, en lättlagad rätt som många provsmakare blev mycket förtjusta i. Honung passar till både snabba desserter och till mer avancerade bakverk. Snabbt och gott: smör smaksatt med örter, senap och honung.

Vilken är din favorithonung?

Jag har ingen favorit. Jag glädjer mig åt mångfalden!

EVA GUSTAVSSON
översättning

Källa: <https://www.mellifera.de/blog/biene-mensch-natur-blog/kulinarische-viel-falt-des-honigs.html>

NYA BÖCKER

Bin heter en ny barnbok. Den är lekfullt utformad så som bina bygger i det vilda. Sida för sida leder oss längre in i kupan och vi får lustfyllt och lekfullt lära oss hur bina lever.

Södra Inlands biodlarförening firar sitt 125:e års jubileum bland annat med denna Honungs-recept-bok.

Som medlem i Biodlarna kan du köpa Biodlarnas välkända etiketter, efter att honungsbedömning är gjord under innevarande eller föregående år.

Vi ber er i första hand att göra er beställning via formuläret för etikettbeställning som finns på vår hemsida, www.biodlarna.se/medlemsformaner/bestallning-av-etiketter/.

Bioplans etiketter finns i tre varianter, **loketikett, rak burketikett (för glasburk) inkl locksäkring samt för konisk etikett för plastburk (exkl locksäkring)**. Den raka etiketten till glasburk måste **alltid** kombineras med locksäkring.

SVENSK HONUNG

HONUNG
 är en av våra viktigaste produkter som har varit i familjen Sjöström sedan 1862. Vi använder endast svensk honung från svenska bier. Honung är ett naturligt sötningsmedel som är bra för både kropp och själ. Det är också ett utmärkt sätt att ge dina barn en god smakupplevelse. Vi har flera olika typer av honung att välja mellan. Välj den som passar dig bäst. Vi har också en mängd olika produkter som innehåller honung. Titta på våra produkter i butik eller på www.sjostrom.se

Ja, jag önskar beställa:

- ☐ **Raka** etiketter till glasburk inkl. locksärkingar
- ☐ **Böjda** etiketter till plastburk

Livsmedel ska enligt gällande bestämmelser vara märkta med s.k. identifikationsuppgifter:

1. Namn eller firmanamn
2. Adress eller tfn-nummer eller webbadress (omfattar både mailadress alternativt hemsidadress).

Text på etiketten.

(ovanstående bestämmelser måste framgå tydligt. Ett tecken per ruta. **Max 30 tecken/rad inkl mellanrum.**)

[illegible]

Antal etiketter för viktangivelsen som önskas:

Minsta beställning är **250 st** etiketter/viktangivelse därefter 500/1000/1500/2000 osv.

350 g st 500 g st 700 g st

ev. EAN-kod

--	--	--

Blankett för beställning av egna EAN-koder hittar du på vår hemsida www.biodlarna.se/Blanketter

ev. förtryckt
Bäst-före-datum

--	--	--

OBS!

Vid beställning av 250
st etiketter tillkommer
25 kr i extrakostnad

OBS!

Locketiketten ska **alltid** kombineras med **egen** burketikett där följande uppgifter tydligt framgår

- honungens beteckning
- namn på producent
- adress eller telefonnummer
- eventuell webbadress
- nettovikt
- förvaringsanvisningar
- Bäst-före-datum

☐ **Ja**, Jag önskar beställa Locketiketter. Antal: st

Biodlare:

Max 20 tecken inkl mellanrum

Medlemsnummer:

--	--	--	--	--	--

Leveransen skickas till adressen som medlemsnumret är registrerat på.

Medl nr

--	--	--	--	--	--

Namn:

Mobilnr för SMS-avisering:

Underskrift:

Datum:

Digital underskrift accepteras när beställningen sänds per mail.

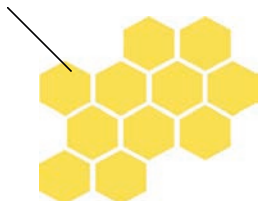
Blanketten skickas per mail till info@biodylarna.se eller per post till
Sveriges Biodylars Riksförbund, Borgmästaregatan 26, 596 34 Skänninge.

Vid ev frågor kontakta Biodlarna på tfn 0142 - 48 20 00 eller mail info@biodlarna.se.

Etikettpriser finns på vår hemsida: <https://www.biodlarna.se/medlemsformaner/priser-etiketter/>

Portokostnader tillkommer. Betalning sker mot faktura som bifogas i försändelsen.

Alla reklamationer (skadade eller felaktiga varor) ska göras inom två veckor från mottagen leverans.

Honungsbedömningskort

Utg 2019-08-08

Ifylles av biodlaren inför bedömningen					
Gulmarkerat överförs från honungsbedömningsprotokoll		Medlemsnummer: _____			
Bedömningskortet lämnas till biodlaren efter bedömningen. Sammanställning av alla bedömningar görs av föreningen i ett honungsbedömningsprotokoll som skickas till Biodlarnas expedition.		Namn: _____			
För användning av SBR Biodlarnas etikett krävs genomförd och uppvisad Bihusesyn samt förpackningsmaterial godkänt enligt gällande lagstiftning.		Nej			
		Ja			
		Genomförd och uppvisad Bihusesyn			
		Förpackningsmaterial godkänt enligt gällande lagstiftning			
Kortet ska bifogas den burk som lämnas till lokalföreningen för den årliga honungsbedömningen. Kortet och ett frankerat kuvert med eget namn och adress, läggs i ett anonymt kuvert tillsammans med honungsburken och lämnas till lokalföreningen.					
Egenskaper	Värdering	Antal	Avdragsvärde	Avdrag	Noteringar (varje poängavdrag ska kommenteras)
Renhet	Inga partiklar		0		
	Partikel < 0,5 mm		1/partikel		
	Partikel > 0,5 < 1 mm		4/partikel		
	Partikel > 1 mm		Underkänd		
Konsistens	Slät		0		
	Märkbart kornig		2		
	Sandig		4		
	Grusig		6		
Lukt och smak	Bra		0		
	Knappt märkbart främmande inslag		1		
	Tydligt främmande inslag		2		
	Obehagligt inslag		Underkänd		
Färg	För honung normal färg		0		
	Ojämn färg		1		
	För honung främmande färg		Underkänd		
Vattenhaltskontroll med refraktometer	Vattenhalt högst 20%	%	0		
	Vattenhalt över 20%	%	Underkänd		
		Summa avdrag			

Maximala poängtalet 25 reduceras med summa avdrag.
Bedömningspoängen ska vara 16 poäng eller högre för godkänt honungsprov.

25 - summa avdrag =		Bedömningspoäng
---------------------	--	-----------------

	Underkänt honungsprov
--	-----------------------

	Godkänt honungsprov, SBR-etiketten får användas
--	---

--

Ort

--

År-månad-dag

Honungsbedömningskommitténs ordförande

Renhet

Avdragsvärde 1 ges för varje upptäckt partikell med storleken upp till 0,5 mm.

Avdragsvärde 4 ges för varje upptäckt partikel med storleken över 0,5 mm och upp till 1 mm.

Underkänt honungsprov ges vid upptäckt av partiklar större än 1 mm.

Konsistens

Avdragsvärde 2 ges då honungens kristaller är så stora att de är märkbara dock utan att den kan betecknas sandig.

Avdragsvärde 4 ges då honungens kristaller är så stora att den känns sandig och är så hård att den inte kan beskrivas som hanterbar.

Avdragsvärde 6 ges då honungens kristaller är så stora så att den känns grusig.

Nyslungad honung och ljunghonung som inte kan bedömas eller belastas med feltal enligt ovan får endast saluföras med SBR-etikett om tilläggsetikett (nyslungad eller ljunghonung) används och att biodlaren fått tidigare honungsprov godkända enligt reglementet. Vid honungsbedömningen skall avdragsvärdet för konsistens inte räknas med i summa avdrag.

Lukt och smak

Avdragsvärde 1 ges om honungens lukt och smak har ett knappt främmande inslag som dock ej får göra ett obehagligt inslag.

Avdragsvärde 2 ges om honungens lukt och smak har ett tydligt främmande inslag som dock ej får göra ett obehagligt inslag.

Obehagligt inslag av lukt och smak på honungen innebär ett underkännande.

Färg

Avdragsvärde 1 ges om provet har blekts på burkens ena sida.

Underkännande ges om honungen har en för honungen främmande färg.

Vattenhalt

Vattenhalten för alla honungstyper och blandningar får vara högst 20 % undantaget ren ljunghonung som får innehålla en vattenhalt högst 23 %.

Naturliga cellstorlekar

Honungsbin bygger om de får bestämma själva olika storlekar på cellerna i sitt kakbygge. Cellerna används till att föda upp nya bin i och till att lagra foder i, honung och pollen.

Oftast skiljer sig honungslagringsceller och yngelceller (arbetsbiceller) i storlek. De förra större och de senare mindre. Bina gör också en större typ av yngelceller i vilka de föder upp drönare. Drönare är hanbin och utvecklas ur obefruktade ägg. Arbetsbin är honbin som har utvecklat fortplantningsorgan, i jämförelse med drottningar. Drottningar utvecklas i sporadiskt förekommande ännu något större celler.

Från slutet av 1700-talet och framåt finns uppgifter om att biodlare mätte storlekar på celler. De kom till olika resultat. Då man började gjuta mellanväggar diskuterade man vilken storlek som var bäst för biodlaren, t ex vad gäller skördens storlek. De som ville ha en stor cellstorlek (5,5 -5,7 mm) menade att detta var bäst därför att bina blev större och fick en större honungsmage

Det här är ett bra exempel på en kaka som byggts av bina själva. Till vänster ser man variationen av storleken på arbetsbiceller. Flustret, öppningen till kupan finns till vänster om denna del av kakan.

Till höger har bina byggt drönarceller, längst bort från öppningen, vilket ofta sker. Områden med drönarceller kan de bygga lite här och var.

att transportera nektar ifrån blommorna till kupan. De som ville ha en liten cellstorlek argumenterade för att det blev mer bin per ytenhet av yngelkakan och därmed snabbt fler bin i kupan som kunde samla nektar (honung).

Ingenstans i äldre bilitteratur kan man hitta uppgifter om att man var medveten om att bin naturligt bygger olika cellstorlekar i sitt kakbygge. Mellan raderna förstår man att det fanns en sådan medvetenhet, åtminstone hos en del biodlare, t ex då A I Root skriver om i sin bok varför man valde 5 celler per tum som storleken på cellerna i de första mellanväggarna gjorda med den första kommersiella vaxvalsen.

Man ser mycket sällan en angivelse av ett storleksområde. Den uppgift som ges anges inte som ett medelvärde. Man vet inte hur många prover

som tagits för att få fram värdet eller var i kupan provet(-erna) tagits. Efter att vaxmellanväggare började användas allmänt finns heller inga angivelser om sådana vaxmellanväggar använts. Man ser ingen diskussion om vad som är bäst för bina.

Varför har då bina valt att bygga sina vaxmellanväggar som de gör, med avseende på cellernas storlekar?

Ett givet svar är det som gäller alla varelser – naturligt urval för största möjliga s k fitness, livskraft. Inte för de starkares överlevnad som man en gång sa, utan för de som överlevde bäst och reproducerade sig bäst. Då måste man klara av utmaningar för överlevnaden och reproduktionen bättre än andra som man konkurrerar med, t ex sjukdomar och parasiter. Den givna frågan är: Hur kan cellstorleken påverka livskraften? Det är en bra fråga för forskningen att ta reda på.

1876 började A I Root saluföra mellanväggar i USA som tillverkades med hjälp av vaxvalsar. Det gick fortare än med gjutformar och de började bli tillgängliga för alla biodlare.

A I Root var medveten om att det fanns olika cellstorlekar i binas kakbygge, men inte varför. Han använde ett genomsnitt av flera provtagningar och landade på 5 celler per tum, vilket är knappt 5,1 mm.

Det betyder att arbetarbiceller för användning i yngelrummet oftast var mindre än 5,1 mm och arbetarbiceller för honungslagring oftast var större.

I början av 1900-talet upptäckte biodlare i USA att bina inte alltid byggde ut vaxmellanväggar med 5,1 mm:s cellstorlek perfekt. Man drog slutsatsen att cellstorleken borde vara lite större och provade med 5,2 mm. Det fungerade bra.

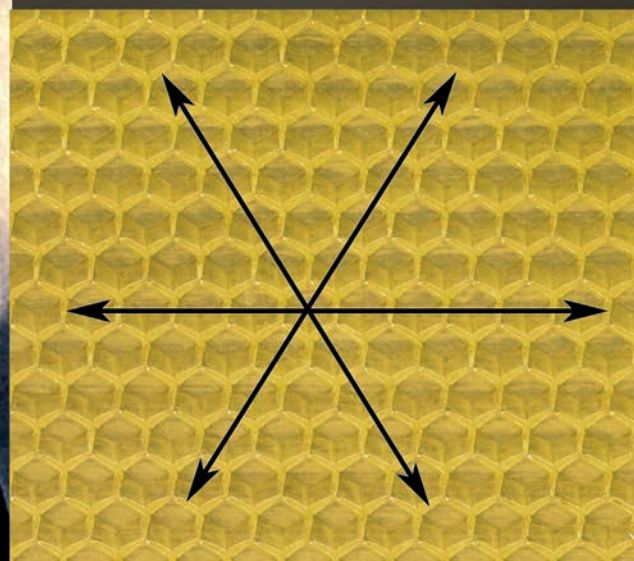
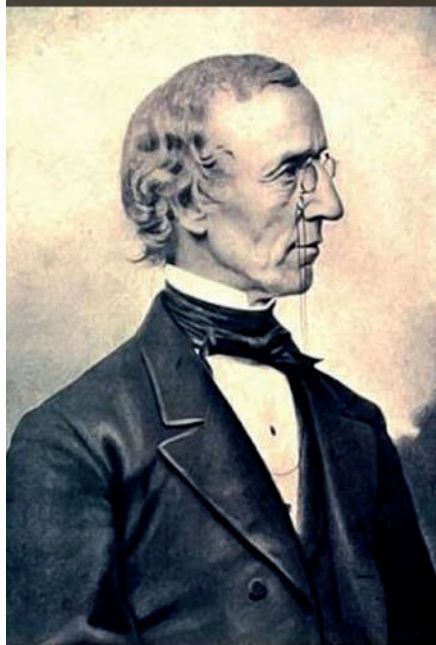
Varför blev det så här? Mellanväggar placeras oftast i första hand i skattlådor, dvs i honungslagringsutrymme, då man vill få mellanväggar utbyggda. Och man gör det då det är bra honungsdrag, då bina samlar mycket honung. Då vill de ha honungslagringsstorlek på cellerna. En bidragande faktor till att bina hade en viss svårighet att följa 5,1 mm:s-mönstret var också att nu då man använde mellanväggar med 5,1 mm cellstorlek föddes inte längre några bin i mindre celler än så, som det gjorde tidigare. Det föddes inga riktigt små bin som skulle kunna hjälpa till att bygga små celler.

Vilken storlek på celler bin bygger beror inte bara på arvsanlagen utan också på miljön, som alltid en kombination av arv och miljö, nämligen vilken storlek bina har. Kanske kan också mindre bin ge anorlunda sammansättning på maten som påverkar den slutliga utformningen av de färdiga bina. Och allt detta är en kombination av arvsanlagen och miljön - vilken storlek cellerna har, vilken storlek bina har och tillgången på bra mat

ERIK ÖSTERLUND

Huvudkälla: <http://elgon.se/cellstorlekar.html>

Prof Jeffries Wyman, Harvard, 1866
Tre sådana här mätningar på fyra olika ramar gav det minsta genomsnittet över 10 celler till 4,77 mm och det största till 5,33.

Mätning av naturligt byggda celler

De mest tillförlitliga mätningarna borde komma från sådana som skett innan användningen av vaxmellanväggar. Det finns två sådana som dokumenterats där den ena (Cowan, UK, 1890) är en konfirmation av den första (Wyman, USA, 1866), dvs en upprepning som fått ett resultat som stödjer den första. Det är så vetenskap ska fungera. Den andra utfördes och publicerades efter det att vaxmellanväggar börjat säljas i USA.

I Sverige är standarden på cellstorleken i praktiken idag 5,1 mm efter att ha varit ca 5,4 med variationer. LP:s bi-odling producerar endast 5,1 mm cellstorlek idag. Bi-redskapsfabrikens standard är 5,1 mm. De säljer också en mindre del 5,3 mm och en mindre men ökande andel 4,9 mm.

DIFFERENT KINDS OF CELLS IN THE HONEY-COMB.

The bees build two distinct, regular sizes—drone and worker cells. The worker-comb measures very nearly five cells to the inch, on an average. Some specimens average a little larger, and some a little smaller; but

**Root A I
ABC, 1884
s 146**

Ur ABC of Bee Culture 1884, sid 146.

–Jag använder också cellstorleken 5.1 och jag har inte haft några förluster på grund av Varroa sedan 2006.

Så med detta sagt vill jag förklara hur jag går tillväga, men först lite historia hur jag kom på min teori.

I kampen mot Varroa

Vid ett möte av EIP-Agri Focus Group "Bee health and sustainable Beekeeping" träffade jag flera svenska biodlare, och vi pratade lite om bina. Där kom det fram att många biodlare i Sverige använder cellstorlek 5.1 i yngelrummet.

Vintern 2003/2004 dog 75% av mina bisamhällen. Behandlingen på hösten gjorde jag enligt allmänna rekommendationer. Jag var förbered på normala vinterförluster, 10-20%, men inte en sådan katastrofal förlust.

Under denna tid hade jag då läst en artikel av Erik Österlund i Bitidningen, där han förespråkade användning av mindre cellstorlekar för arbetaryngel. Det lät intressant och jag köpte några kilo mellanväggar med 5.1 mm cellstorlek. En del av mina samhällen fick bygga ut dessa under säsongen, resten av mina samhällen hade cellstorleken 5.4 i yngelrummet.

För att få tillgång på eget vax, hade min far och jag redan i Luxemburg skurit ut drönaryngel. Detta har jag gjort sedan 2001, då jag började min biodling i Finland.

Redan vid kontrollen av Varroas nedfall på hösten år 2004, märkte jag att de

samhällen med cell storlek 5.1 i yngelramar, hade betydligt mindre kvalster än de som hade 5.4 mm yngelramar. Efter anskaffningen av en präglingmaskin med cellstorlek 5.1, kunde jag övervintra alla mina samhällen 2006 med detta cellmått. Sedan hösten 2006 har jag inte behandlat mina bisamhällen mot Varroa, varken med kemiska bekämpningsmedel (Apistan..), organiska syror (myrsyra, oxalsyra..) eller andra preparat (ex. tymol preparat).

Min biotekniska metod står på tre pelare:

1. Cellstorlek 5.1 för arbetaryngel
2. Konsekvent utskärning av täckt drönaryngel under hela säsongen
3. Inga bekämpningsmedel.

Högt uppskattade forskare inom biodlingen såsom Tom Seeley (1), Ingmar Fries (2) och andra (3) har inte hittat något samband mellan antal Varroa i ett samhälle och cellstorleken för arbetaryngel. Så vitt jag förstår har de bara jämfört cellstorleken 5.4 med mindre celler, men inte i kombination med andra faktorer, som t.ex varroas preferens av drönaryngel för fortplantning jämfört med cellstorleken av arbetaryngel.

Då jag före omställningen till 5.1 även skar ut drönaryngel i samma utsträck-

BOCK MARC

Jag är yrkesbiodlare med runt 240 bisamhällen i Pedersöre, Finland. Jag har 40 års erfarenhet av biodling och 30 av de åren har jag varit i kontakt med Varroa.

ning, så borde mina samhällen ha klarat sig utan behandling mot Varroa även med cellstorlek 5.4, men det gjorde de inte. Det visar att Varroa föredrar drönaryngel vid fortplantning ännu mera om arbetarceller är mindre än 5.4 mm. I litteraturen hittar man att Varroa vid för-

Om vi biodlare bara kan undvika att använda bekämpningsmedel i våra bigårdar, så klarar bina kanske bättre av andra stressfaktorer, som annars kan leda till att samhället stryker med.

ökning föredrar drönceller 5 till 10 gånger mera än arbetarceller, det kanske stämmer för 5.4 men för 5.1 torde detta vara ännu högre.

I min biodling använder jag Langstroth staplingskuper à 10 ramar. Yngelrummet består av två kupor med en dröncel per kupa, alltså 10% av yngelramar är dröncelramar, och de finns året om i kuporna. Vid varje besök kontrollerar jag dröncelramarna och skär ut täckt dröncelyngel om det finns.

Då jag även odlar drottningar, så skulle det nog inte bli så lyckat med parningen om alla drönceller är borta, men så är inte fallet. Det finns alltid enstaka drönceller på ramar, och det räcker säkert för att para några drottningar men för att para ett hundratal drottningar så är det en helt annan sak.

Jag har min egen parningsstation, och där har jag några dröncelavläggare. I stället för att skära ut yngel, byter jag dröncelramar ur de bästa samhällena med tomma ramar och sätter de fulla i dröncelavläggare. Detta leder till att vi får massor med fina drönceller vid rätt tidpunkt. I dessa avläggare finns sedan mycket varroa, men jag sanerar dem med att bura in drottningen cirka en vecka och så sätter jag in en dröncelyngelram med otäckt yngel i alla ålder. Då dröncelyngelramen är täckt

och är borta ur samhället så klarar sig samhället utan andra behandlingar.

Det är uppenbart, att om man bara skär ut täckt dröncelyngel två till tre gånger per säsong och lämnar dröncelramen inne i ett samhälle, så odlar man Varroa i stora mängder, med katastrofala följder. Men om man skär ut kontinuerligt över hela säsongen, så minskar mängden på Varroa såpass mycket att man till sensommaren inte behöver behandla sina bin och ändå få friska bin till vintern.

Våra bin står inför många utmaningar som inte fanns för 100 år sen. Som t.ex: miljögifter, näringsbrist, bekämpningsmedel inom biodlingen, mm.

Om vi biodlare bara kan undvika att använda bekämpningsmedel i våra bigårdar, så klarar bina kanske bättre av andra stressfaktorer, som annars kan leda till att samhället stryker med.

Använder man t.ex. myrsyra, så påverkar det inte bara Varroa-kvalstret, men dödar också yngel och orsaker drottningförluster. Det förstör delvis flora och fauna i bikupan följden blir att samhällen blir svagare. Kemiska preparat lämnar också spår i vaxet och kan diffundera i honungen och perga, som våra konsument köper som ett rent naturprodukt.

Vi har låtit vårt vax undersökas i ett

specialiserat laboratorium i Tyskland, där man inte kunde hitta något främmande ämne i vaxet, det underlättade även vårt beslut att ställa om till ekologisk biodling detta år. En annan god grund är också att våra bönder även är återhållsamma med bekämpningsmedel på sina åkrar. Tack vare alla dessa faktorer kan vi garantera våra kunder högklassiga naturprodukter.

Detta koncept i kampen mot Varroa går att använda med alla slags bikupor, där man använder vaxmellanväggar. Då man i Sverige fritt kan välja mellan olika cellstorlekar vid inköp av vaxmellanväggar, så kostar metoden ingenting extra. Använder man denna metod, så kan även vaxbristen snart vara ett minne blott i Sverige.

BOCK MARC

Finland, info@marcsgard.fi

- Källor: (1) Seeley, T. D. & Griffin, S. R. (2010) Small-cell comb does not control Varroa mites in colonies of honey bees of European origin. *Apidologie* (2011) 42: 526-532
(2) Fries, I. (2004) Cellstorlek och varroakvalster. *Bitidningen* 103, March, 18-20
(3) Do small cells help bees cope with Varroa? – A review David Heaf Published in *The Beekeepers Quarterly* (June 2011) No. 104, pp. 39-45 Addendum added in March 2019 to include two additional papers

Ju större och starkare vi blir

MONICA SELLING
ordförande Biodlarna
monica.selling@biodlarna.se

Desto viktigare blir kvalitetsfrågorna. Vad är då en hållbar biodling, för att tala med dagens sätt att uttrycka sig. Ja, inte är det enbart honungskvalitet även om vi är mycket fokuserade på detta. I min förra krönika nämnde jag begreppen kvalitet respektive kvantitet.

Hur skapar man ett förbund med hög kvalitet i alla dess göranden och låtanden?

Ju fler medlemmar vi blir ju mer aktuell blir frågan.

Och för att överhuvudtaget få kraft i detta måste hela organisationen bli involverad.

Så, hur tänker vi ute i föreningar och distrikt?

Medlemsnyttan är ett viktigt begrepp i vårt förbund och det ska vårdas i alla led från en liten förening till ett stort distrikt och hela vägen till förbundsstyrelsen. För att överhuvudtaget nå hit måste vi kommunicera med varandra. Vi ska ta alla tillfällen för att tala med varandra om hur vi uppfattar medlemsnyttan och vilka uttryck den tar sig hos just oss. Vi är nu fler än 15000 medlemmar och alla har vi nog lite olika uppfattningar om vad vi anser viktigast. Så låt oss delge varandra det utan att för den skull fördöma andras åsikter.

Kanske kan vi enas om några huvudinriktningar? Jag tar mig friheten att ge er några tankar i spørsmålet. På "min ö" i Bohuslän har vi nyligen haft ett utbrott av amerikansk yngelröta. Även om jag vet att mina samhällen är friska och krya, hoppar hjärtat till. Tänk om jag har missat något! Nåja, vår förträffliga tillsynsman kom och bekräftade min uppfattning, allt såg bra ut. Då kopplas nästa fundering på, den analytiska tanken, varför? Orust är ett högriskprojekt, sett ur biodling. En högt älskad ö vid Västerhavet med massor av sommarboenden där flera biodlare och för den delen biägare har sina bin. Några är inte med i förbundet, några har inte anmält uppställningsplats, alla har inte ens gått nybörjarkurs för farfar hade ju bin och jag var med honom några gånger. En del ser sina bin några få gånger under året/säsongen bland annat beroende på att man bor miltals bort. Men man har lärt sig att honungsbin är hotade och att de kan "ersätta" vilda bin som pollinerare. Dessutom tror man att de helt klarar sig på egen hand. Ja, myterna är många. Sedan har vi de oansvariga försäljarna av avläggare. Jag vet så väl att det är tufft med alla nybörjare som naturligtvis vill ha ett eller flera samhällen, helst på stört. Jag lärde mig av min gamle lärare och mentor att nybörjare bara ska ha det bästa! Mitt första ligustica samhälle gav 120 kg honung och vilket samhälle, vilka skönheter dessa bin var! Erkännas kan att jag aldrig haft en sådan honungsskörd efter denna enda gång. Men som jag minns min fantastiska lycka över dessa bin. Heder åt dessa äldre herrar som verkligen förstod hur man motiverar en nybakad biodlare, nåja biägare. Det är mycket svårare att vara biodlare idag än för drygt trettio år sedan. Fast, i ärlighetens namn såå svårt är det inte. Som i all djurhållning finns det vissa grundläggande kunskaper. Vår bihälsokonsulent är en fena att på ett pedagogiskt sätt lära ut dessa. I varje förening finns kunniga och erfarna biodlare som gärna förmedlar sitt kunnande. I varje del av landet finns bitillsynsmän och dito kvinnor som har i uppdrag att stödja biodlarna. Så egentligen är vi redan ett biodlarförbund av mycket hög kvalitet! Fast bra kan bli bättre!

FÖRENINGAR

Grannföreningar är välkomna

Dalslands södra Bf. onsdag 16:e okt kl 18.30. Honungs- och mjödbedömning på (obs) Solrosen, Brålanda. Honung/mjöd för bedömning lämnas senast lör 12 okt till Agneta i Gallerian, Brålanda eller Jan Dahlgren, Färgelanda. Glöm inte Bihusesynen. Väfflor finns att köpa.

Göinge Bf. Årsmöte onsdagen den 6 november kl 18.30 i Vuxenskolas lokaler i Broby. Vi bjuder på fika. Mer information kommer i Göingedraget.

Himle bf. Honungsbedömning Lämna burkar med honungsbedömningskort till Två blommor el saxdaxeriet i Tvååker. Senast den 5/10.

Hisingens Bf. Medlemsmöte mån den 14 oktober kl. 19-21. Vi pratar om olika biraser och deras egenskaper, Buckfast har ju blivit populär, varför? Därefter allmänt prat om biodlarfrågor vid kaffet samt lotteridragning. Har ni frågor som rör bin och biodling så tag med dom så försöker vi få svar på dem.

Kristianstadsbygdens Bf. Föreningsmöte, ons 16 oktober, kl. 18,30 på Hammars Skola i Kristianstad. Föreläsare alt. en praktisk övning att tillverka något av salva, cerat eller flytande tvål. Information om året i föreningsbigården, kurs i biodling, Skörde festen Kristianstad, Leader-projektet, planerade aktiviteter höst och vinter. Kvällen avslutas med kaffe/dryck och kaka. Kom ihåg "Årsrapport 2019". Honung för bedömning, tag med Honungsbedömningskort och gjord Bihusesyn. kristianstadsbygdens.bf.se alt. biodlarna.se

Lunds Bf. Tisdagen 15 okt. kl. 19 är det TEMAKVÄLL på Linerogården, vi diskuterar Invintring, Nya regelverket och Bivaxsalva.

Mölnåls Bf. Tis 1 okt kl. 18 Tema: Vilka pollen gillar bina och dess färger, Åslög Dahl forskare vid Göteborgs Universitet tar oss med in i pollenvärlden. Aktuell information och fika. Tis 5 nov kl 18 Kallelse till föreningens Årsmöte. Inlämning för honungsbedömning och utlottning av drottning. Plats: Långåkers Hembygdsgård, Långåkersvägen 14, Källered.

SotenäsBF 17okt. Honungsbedömning .Ta med omärkt burk.Glöm inte ta med din årsrapport .

Söderköpings bf 100 års jubileum den 12 okt kl 17.00

Vi firar med tre rätters meny i Fröberga bygdegård. Anmälan till Pentti Mäkilä tel: 070 357 32 09

Södra Vätterbygdens bf 16/10 Honungsbedömning Onsdag 16 oktober kl.18.30 hos Rosellplast, Solåsvägen 20, Jönköping. Honungsproven lämnas i förväg till styrelsen eller bedömningskvällen från kl. 18.00. Honungsproven ska vara rumsvarma. Kom ihåg att ta med honungsbedömningskortet och din årsrapport från Bitidningen till denna kväll! Fika serveras så klart

Varaortens BF i samarbete med Studieförbundet Vuxenskolan har en har en vaxdag hos Maj och Kjell Rockabigården Skarstad den 6/10 kl 9-12. Demonstration av vaxhanteringsutrustning. Medtag kaffekorg!

Vikbolandets Bf. höstmöte den 1/10 kl 1830 i Björksätter, Kuddby. Vi visar filmen "Inte bara honung". Ingen föränmälan behövs.

Örebro bf. Höstmöte onsdagen den 9 oktober kl. 18.00, Karlslunds Motionscentral och Café, Gädestavägen 3, Örebro. Emmy Sundström, veterinär och biodlare föreläser om Amerikansk yngelröta. Ta med honungsbedömningsprov och årsrapport. Alla i distriktet är välkomna. Kaffe och smörgås till självkostnadspris. Anmälan till Git Welamsson, 073-872 38 03 / gits.post@gmail.com

DISTRIKT

Granndistrikt är välkomna

Göteborg- och Bohusläns biodlardistrikt

Lör 12 oktober 10-16 Biodlardag i Botanikhuset vid Botaniska trädgården i Göteborg, Carl Skottsbergs gata 22B.

Program: Forskaren Åslög Dahl från Göteborgs universitet föreläser om pollen och pollenanalys. Entomologen Peter Nielsen, intendent på Göteborgs Naturhistoriska museum väcker eftertanke och diskussion med "Honungsbinas bidrag och bieffekt". Tillkommer en punkt om växter för pollinatörer. Utanför föreläsningssalen finns en utställning där bl.a. våra medlemmar (dvs ni!) presenterar kluriga lösningar och uppfinningar. Obs att antalet platser är begränsat. Anmäl er senast 27 sept till vgregion@sv.se eller tel. 0522-653333. Ange namn, pers.nr, adr. och vilken förening du tillhör. Deltagaravgiften betalas i samband med anmälan till Studieförbundet Vuxenskolas bankgiro 473-4414, ange ditt namn och Biodlardagen som betalningsmeddelande. Deltagaravgiften är 300 kr/pers., lunch och fika ingår. Vill du bidra till utställningen kontakta Siv Svensson 0706-496873 eller Kerstin Namuth 0707-331725. Mer information finns på hemsidan och på distriktets Facebook-sida.

Jönköpings distrikt. "Ordförandeträff" onsdagen den 2 oktober kl 18.30 i SV:s lokal i Värnamo. Alla distriktets föreningsordförande och ytterligare någon styrelsemedlem inbjuds. Ömsesidig information, diskussion och erfarenhetsutbyte med distriktsstyrelsen. Alla föreningar bör vara representerade. Anmälan senast den 27 sep till store.kall@telia.com eller 0738 345016. En temadag om bivax lördagen den 5 oktober i NTO/IOGT-gården Bäckalyckan strax utanför Vaggeryd. Fika från 09.30 och Karina Tomtlund föreläser från kl 10 till lunch. Egen medhavd lunch och vi tänder grillar. Efter lunch olika praktiska demonstrationer om hur man tar hand om sitt eget vax. Anmälan senast 30 september till Anders Sandh, hestrahonng@outlook.com eller 0703 315095. Kurskostnad 100:- (och då ingår fika) betalas på plats.

Skånes Biodlardistrikt inbjuder till höstutbildningsdag lördagen den 19/10 2019. Plats: Boklunden. Trollskogsvägen, 247 95 Torna Hällestad.

Program: Kl. 9 Fika, Kl. 10-12, Sara Hall (Gröna Sara) ger ett föredrag om "Blommor för bin" Janis Kronbergs från Riga presenterar "Beeking". En mobiltelefonbaserad applikation med handsfree-system där observationer i bigården talas in och därefter omvandlar detta till skrift in till biodlarens bijournal. Kl. 12 - 13 Lunch, Kl. 13 - 14.30 Paneldiskussion med Sven-Åke Nilsson, Pierre Atterling, Bengt Nihlgård samt Leo de Geer som moderator med temat "Avels arbetet med tanke på bisjukdomar". Kl 14.30 Fika Anmälan skall göras via Skånes Biodlardistrikts hemsida senast 10/10 2019. Ange ifall specialmat önskas eller ev. allergier. Deltagaravgiften är 150 kr vilket förutom utbildningsdagen inkluderar fika och lunch. Betalningen görs via SWISH: 123 086 2375 eller bankgiro: 5236-8826. Glöm inte ange avsändare/deltagare.

Örebro läns Biodlardistrikt inbjuder 2019-10-12 i Hallsberg till ett "Bottenmöte" kl 0930 - 1530 i Garveriet. Bra & Begagnat Kvarngatan 2, Hallsberg. Vi kommer att inleda med att lista upp alla krav man kan ställa på en bra botten. Du inbjuds att ta med dig och presentera din bästa botten. Inbjudan till "Bottenmöte" Den förmodligen viktigaste delen i en bikupa är botten. När man pratar med erfarna biodlare om botten får man nästan alltid rådet att använda deras botten "för den är bäst". Skicka en intresseanmälan till ordförande Kjell Isacson, kjell@golstavik.se Vi kommer också att få flera "proffsbottnar" presenterade. Anmälan till Bottenmötet sker genom betalning av avgiften 200 kr till Örebro läns Biodlardistrikts plusgiro 147 95-9. Ange tydligt namn, adress, telefon och epostadress. Vi vill ha in anmälan senast 2019-10-07. I avgiften ingår förmiddagsfika, lunch och eftermiddagsfika. Ange på inbetalningen om du har någon allergi eller överkänslighet.

VI MINNS

Olle Ekman
Svältornas Bf

Ingemar Wideberg
Örkelljunga Bf

Egon Engblom
Tjörns Bf

Lennart Olsson
Uddevallanejdens Bf

MARKNADEN

SÄLJES

www.alltombiodling.se

böcker, filmer, nyheter,
reportage om bin och biodling.

BI & BIODLINGSTILLBEHÖR

Smedgatan.1 Svedala
Öppet alla dagar i veckan
Ring oss mellan kl. 8.00-10.00 samma
dag ni tänker komma så att vi kan be-
stämma en tid som passar oss alla.
Se även vår hemsida för rabatter m.m.
www.bisvedala.se
0708-95 50 30 0708- 95 50 25

Locksigill. Flera sorter,
enkelt att beställa, snabb leverans.
www.honungssigillet.se

Biredskap Freddy Duwe, Vårsta
Malmtorpsv. 19, 14771 Grödinge
070-5107054, info@freddyduwe.com
Öppettider se
www.freddyduwe.com

Uppvidinge Biredskap, din lokala
Biredskap
www.Uppvidinge-Biredskap.se
Tfn 072 532 89 87

Information blogg, bild, film
<https://www.eyvindjohansson.se>

Biredskap, Järbo Biodlarservice.
Besök vår webbshop eller vår butik och
se vad vi har att erbjuda. Tel.0290 70277
www.jarbobiobiodlarservice.se
info@jarbobiobiodlarservice.se

Information till föreningarna

Snart är det dags att skicka ut kallelser till era årsmöten. Årsmötena ska, enligt stadgarna, ske under november månad och kallelsen skall vara medlemmarna tillhanda senast tre veckor före mötesdagen.

Aktuella medlemslistor kan de som valts som administratörer för medlemssystemet själva ta ut, alternativt går det bra att beställa via mail till anette.irebro@biodlarna.se. Föreningarnas styrelseledamöter har också rätt att beställa medlemslista.

Efter era årsmöten är det viktigt att de som valts till förtroendeposter noteras i medlemssystemet. Antingen gör föreningens administratör det direkt, alternativt skickas blanketten "valrapport" in till kansliet för registrering. Rapporteringen ska vara gjord senast 1 december. Därefter sammanställs informationen och delges distrikten inför deras årsmöten.

För de föreningar som registrerar valen direkt i medlemssystemet är det viktigt att meddela anette.irebro@biodlarna.se om det skett någon förändring gällande föreningens del av medlemsavgiften.

Buckfastdrottningar efter
stambokförda mödrar.

Oparade, friparade och stationsparade drottningar säljes från det bästa materialet ur Lunds biavelsklubbs välrenommerade verksamhet. Samtliga drottningmödrar har högsta värden på alla bedömningskriterier. Vi har 10 års erfarenhet inom biavel.

Biredskap

SBR Startpaket

Stockholm/Arlanda/Uppsala

Fullt sortiment. Återförsäljare för LP:S Biodling
Vi köper ditt vax.

Vi finns på Facebook och Instagram

www.sigtunahonung.se 070-591 42 84 info@sigtunahonung.se

- Allt för biodling -
Från nybörjare till yrkesbiodlare
Välkomna till vår butik i Skåne.

Vi köper din honung & ditt vax!

Biredskap, vaxhantering, foder, glasburkar & gott kaffe!
AB Lindhagens Bigårdar, Norra Grönby, Anderslöv
Hemsida: www.lindhagen.se Telefon:0410-280 95

Ny suverän handske
Ny overall

Christers
aktuella tips finns på
www.lustgarden.biz

Minskar varroastrycket

Allt fler använder
Hive Clean.
Testad i Sverige
med gott resultat

Behandla nu!
Kan användas året
om vid plusgrader

För ekologisk biodling

Ofarlig för bin, honung och
människa

Lustgårdens biodling tel 0708-17 55 90

Följ oss på Facebook och Instagram

Sök på Biodlarna

BIODLARNAS KONTAKT

Sveriges Biodlares Riksförbund (SBR) är en politiskt, religiöst och etniskt obunden ideell organisation, som bygger på principen om frivilligt, individuellt medlemskap. Biodlarna ska arbeta för att utveckla svensk biodling som näring och meningsfull fritidssysselsättning, sprida kunskap om biodling, honungens egenskaper och pollinerings betydelse.

FÖRBUNDSKANSLIET

Borgmästaregatan 26, 59634 Skänninge
Tel: 0142-482000
Öppet: må-to: 08.00-16.00, fre: 08.00-12.00.
Lunchstängt 12.00 - 13.00.
Medlemsfrågor medlem@biodlarna.se
Adressändringar meddelas till medlem@biodlarna.se alt. 0142-482000.

FÖRBUNDSCHEF

Jonas Eriksson, 0142-482001
E-post: jonas.eriksson@biodlarna.se

FÖRBUNDSADMINISTRATÖR

Maj-Britt Järnvall, 0142-482002
E-post: maj-britt.jarvall@biodlarna.se

VIK FÖRBUNDSADMINISTRATÖR

Ann-Sofie Alfsdotter, 0142-482009
E-post: ann-sofie.alfsdotter@biodlarna.se

EKONOMIANSVARIG

Anette Irebro, 0142-482003
E-post: anette.irebro@biodlarna.se

Bankgiro: 512-7113 (medlemsavgifter).
Bankgiro: 413-6149 (övriga betalningar).
Plusgiro: 86 85-0 (övriga betalningar).

UTBILDNINGSANSVARIG

Lennart Johansson, 0142-482010
E-post: lennart.johansson@biodlarna.se

BIHÄLSOKONSULENT

Preben Kristiansen, 070-8901732
E-post: preben.kristiansen@jordbruksverket.se

REDAKTÖR

Mia Karlsvärd, mia.karlsvard@biodlarna.se
Borgmästaregatan 26, 596 34 Skänninge,
0142-482006

Prenumeration på BITIDNINGEN:

Tidningen är en medlemsförmån för medlemmar i Biodlarna. Du kan också prenumerera separat på Bitidningen. Du betalar då 500 kr för ett helår (inom Sverige).
Kontakta medlem@biodlarna.se vid intresse.

Artiklar och mötesnotiser till Bitidningen skickas till redaktörens adress. Författarna ansvarar för innehållet i sina artiklar, som ej behöver återge redaktionens eller förbundets mening. Ett år efter utgivning av den tryckta tidningen läggs denna ut på Biodlarnas hemsida biodlarna.se

Annonser till BITIDNINGEN:

Till Bitidningens redaktör. Se adresser och telefon och e-post härintill. Annonsspriser se information här nedan.

Manusstopp den första i månaden, en månad före utgivningsdagen.

Är det något nummer av Bitidningen du inte fått? Kontakta Biodlarnas kansli, 0142-482000, medlem@biodlarna.se
Aktuella nr kan läsas via hemsidan.
Äldre BT kan laddas ner från hemsidan.

WEBBANSVARIG

Mia Karlsvärd, 0142-482006
E-post: mia.karlsvard@biodlarna.se

MODERATOR SBR:S FORUM

Bo Malmsten Tel 070-616 90 93
bo.malmsten@biodlarna.se

Webbplats: www.biodlarna.se

BIODLARNAS BIBLIOTEK

Ultunabiblioteket, SLU, Box 7071,
75007 UPPSALA. Tel vx 018-671000.
Låneböcker beställs genom ditt lokala bibliotek.

FÖRBUNDSSTYRELSE

Förbundsordförande

Monica Selling,
Dale Prästgård 305, 47492 Ellös.
Tel 0142-48 20 08, 073-8458515
monica.selling@biodlarna.se

Vice förbundsordförande

Ingmar Wahlström,
Östra Karsbo 502, 37045 Fägelmara.
Tel 070-9929330.
ingmar.wahlstrom@biodlarna.se

Styrelseledamot: Pierre Atterling,
Kyrkofjäll 7, 47192 Klövedal. Tel 0706526346
pierre.atterling@biodlarna.se

Styrelseledamot: Vivianne Boman,
Altuna - Fröslunda 22, 74971 Fjärdhundra.
Tel 073-2151701
vivianne.boman@biodlarna.se

Styrelseledamot: Björn Dahlbäck,
Krögarvägen 8, 33153 Värnamo.
Tel 0760-35 66 46
bjorn.dahlback@biodlarna.se

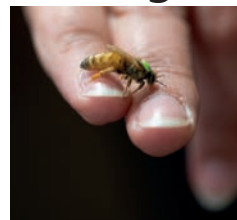
Styrelseledamot: Leo De Geer,
Krunegårdsvägen 123-14, 291 69 Fjälkinge.
Tel 0705-915 987
leo.degeer@biodlarna.se

Styrelseledamot: Therese Ekebratt,
Härbrevvägen 27, 89151 Örnsköldsvik.
Tel 070-828 03 59
therese.ekebratt@biodlarna.se

Styrelseledamot: Ann Elgemark,
Öströms väg 14, 66450 Vålberg
. Tel 070-6018810.
anna.elgemark@biodlarna.se

Styrelseledamot: Nils Reppen,
Esplanadgatan 22, 28138 Hässleholm.
Tel 072-1876963
nils.reppen@biodlarna.se

Omslagsbilden:

Nymärkt drottning hos Monica Larsson

Foto: Mia Karlsvärd
Pricken över i:et på förstasidan påminner om att drottningen märks grön i år.

ANNONSERA

KOMMERSIELLA ANNONSER

Ta kontakt med Bitidningens redaktion. mia.karlsvard@biodlarna.se
Tel 0142-482006.

• Uppslag två sidor utfallande	440 x 295	26 250 kr
• Hellsida	225 x 295	16 125 kr
• Sista sidan (1/1 special)	215 x 238	18 750 kr
• Halvsida stående (1/2)	94 x 256	9 250 kr
• Halvsida liggande (1/2)	192 x 126	9 250 kr
• Kvartssida stående (1/4)	94 x 126	6 250 kr
• Kvartssida liggande (1/4)	192 x 61	6 250 kr
• Åttondelssida (1/8)	94 x 61	2 125 kr
• Mini	57 x 25	400 kr

Rabatter. 3 på varandra följande identiska annonser ger 10% rabatt.
6 på varandra följande ger 25%.

Annonsmaterialet lämnas som tryckfärdig pdf.

Publicering. Inskickad annons publiceras i nästkommande nummer med hänsyn taget till datum för manusstopp.

RADANNONSER

Radannonser placeras löpande efter varandra och tillsammans i slutet av tidningen under huvudrubriken "Marknadsplatsen". De samlas under ämnesrubriker. Inga bilder tas in här.

Utseende. Minimistorleken på en radannons är 2 rader/50 kr. De första 1-3 orden i annonsen blir i fetare stil. Det normala avståndet mellan två annonser är en blankrad.

Betalning. Radannonser faktureras. Pris: 25:-/rad. På radannonser ges ingen mängdrabatt.

Gratis. Två radannonser/år i efterkommande nummer är gratis för medlem.

Högst 3 rader/ annons

Annonsmaterial. Gratisannonser mejlas eller skickas med post till redaktören. Var noga med att ange dina kontaktuppgifter.

Publicering. Inskickad annons publiceras i nästkommande nummer med hänsyn taget till datum för manusstopp.

Posttidning B — Bitidningen

Tryckort: Kalmar

Obeställbar tidning återsändes till Biodlarnas kansli,
Borgmästaregatan 26, 596 34 Skänninge.

Dit anmäls även adressändringar.

Begränsad eftersändning.

Vid definitiv eftersändning återsänds försändelsen
med den nya adressen angiven på tidningens framsida,
dvs ej på adressidan.

BIBUTIKEN

BESÖK WWW.BIIDLARNA.SE FÖR
ATT SE HELA SORTIMENTET

Beställ på www.biodlarna.se
eller ring in ordern på 0142-48 20 00
Alla priser är exklusive frakt.

Barnbok

129:-

Ord.pris: 149:-

En fantastisk bok som
på ett lekfullt, roligt och inspire-
rande vis får barn att lära sig mer om hur
samhället i bikupan fungerar.

Stor Väska

379:-

Ord.pris: 429:-

Stor väska i
polyester 58 x 32 x 31 cm.

Studiebok

169:-

Ord.pris: 219:-

Arbetsbok

169:-

Ord.pris: 219:-

Dags för utbildning?

Denna studiebok syftar till att ge dig grunderna i biod-
ling. Tillsammans med arbetsboken Min biodling lotsas
du fram i tio kapitel och bekantar dig med hur bin fung-
erar, vilken utrustning som behövs, vad som händer i bi-
samhället och vad biodlaren gör under året.

www.biodlarna.se/butik

BIIDLARNA